

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 29. travnja 2009.

German Carigradski

Draga braćo i sestre, patrijarh German Carigradski ne ubraja se među najreprezentativnije likove istočnoga kršćanskog svijeta grčkog jezika. Ipak njegovo se ime pojavljuje na popisu velikih branitelja svetih slika, sastavljenom na Drugom nicejskom saboru, inače sedmom ekumenskom (787.), čime mu je nesumnjivo ukazana čast. Grčka Crkva slavi njegov liturgijski spomen 12. svibnja. Imao je značajnu ulogu u kompleksnoj povijesti borbe za slike, tijekom takozvane ikonoklastičke krize: znao se odlučno oduprijeti pritiscima ikonoklastičkog cara Leona III.

U vrijeme dok je German vršio slubu patrijarha (od 715. do 730.) glavni grad bizantskog carstva, Carigrad, bio se našao pod vrlo opasnom opsadom Saracena. Zbog te opasnosti u kojoj se našao grad između 717. i 718. organizirana je svečana procesija gradom u kojoj se nosila slika Majke Boje, Theotokos, i relikvija svetog križa, te je zazivana pomoć s neba u obrani grada. I zaista, Carigrad bi oslobođen opsade! Neprijatelji su odlučili jednom zauvijek odustati od zamisli da podignu svoj glavni grad u gradu simbolu kršćanskog imperija i među narodom je zavládala silna zahvalnost Bogu na pomoći.

Patrijarh se German, nakon toga događaja, uvjerio da se Boji zahvat morao smatrati očitom potvrdom pobonosti koju je narod iskazivao prema svetim slikama. Potpuno je drukčijeg mišljenja bio Leon III., koji se upravo u to vrijeme (717.) ustoličio za neospornog vladara u glavnom gradu, kojim je vládao sve do 741. Nakon oslobođenja Carigrada i niza drugih pobjeda, kršćanski je car počeo sve otvorenije pokazivati uvjerenje da se u učvršćivanju carstva mora krenuti upravo od preustroja manifestacija vjere, s posebnim naglaskom na opasnost od idolopoklonstva kojoj je, po njegovu mišljenju, puk bio izložen zbog pretjeranog štovanja slika.

Ništa nisu vrijedila pozivanja patrijarha Germana na tradiciju Crkve i stvarnu moć nekih slika, koje su jednostavno smatrane "čudesnima". Car je postajao sve nepokolebljiviji u primjeni svoga projekta obnove, koji je predviđao uklanjanje slika. A kada je 7. siječnja 730. na jednom javnom skupu otvoreno ustao protiv čašćenja slika, German se nije nipošto htio prikloniti volji cara oko pitanja za koja je smatrao da su presudna za pravovjerje, među koja se, prema njegovu mišljenju, ubraja upravo štovanje, ljubav prema slikama. Kao posljedica toga, bio je prisiljen odreći se sluge patrijarha, osudivši samoga sebe na izgon u samostan gdje je umro zaboravljen gotovo od svih. Njegovo se ime ponovno pojavljuje upravo prigodom Drugoga nicejskog sabora (787.), kada su se pravovjerni oci izjasnili u prilog svetim slikama, priznavši njegove zasluge.

Patrijarh German je poklanjao veliku panju liturgijskim slavljinama i neko se vrijeme za njega smatralo da je ustanovio blagdan Akatistos. Kao što je poznato, Akatistos je drevni i poznati himan koji potječe iz bizantske tradicije a posvećen je Bojoj Majci (Theotokos). Unatoč tome što se s teološke točke gledišta Germana ne moe nazvati velikim misliocem, neka su njegova djela imala stanoviti odjek prije svega zbog nekih njegovih shvaćanja o mariologiji. Od njega su, naime, sačuvane neke homilije u kojoj se obrađuju marijanske teme a neke su od njih ostavile dubok trag na pobonosti čitavih naraštaja vjernika kako na Istoku tako i na Zapadu. Njegove predivne Homilije o Marijinu prikazanju u hramu dan danas su iva svjedočanstva nepisane tradicije kršćanskih Crkava. Naraštaji monaha, monahinja i pripadnika brojnih ustanova posvećenog ivota, i danas pronalaze u tim tekstovima vrlo dragocjena blaga duhovnosti.

I danas pobuđuju divljenje također neki Germanovi mariološki tekstovi iz homilija odranih In SS. Deiparae dormitionem, blagdan koji odgovara našoj svetkovini Uznesenja. Papa Pio XII. je odabrao jedan od tih tekstova i umetnuo ga kao biser u apostolsku konstituciju Munificentissimus Deus (1950.), kojim je proglasio vjersku istinu o Marijinu Uznesenju. Taj tekst papa Pio XII. citira u spomenutoj konstituciji, predstavljajući ga kao jedan od argumenata u prilog trajne vjere Crkve u Marijino tjelesno uznesenje na nebo. Piše German: "Zar bi se ikako moglo dogoditi, presveta Majko Boja, da nebo i zemlja budu počašćeni tvojom prisutnošću, a da ti, svojim odlaskom, ostaviš ljude bez svoje zaštite? Sigurno da ne. Takvo što je nemoguće i zamisliti. Uistinu, kao što se dok si bila u svijetu nisi odvajala od nebeskih stvarnosti, tako se ni nakon što si napustila ovaj svijet nisi nipošto odrekla mogućnosti da u duhu saobraćaš s ljudima... Nisi napustila one kojima si zajamčila spasenje... naime tvoj duh ivi vječno i tvoje tijelo nije izloeno propadljivosti groba. Majko, ti si blizu svima i sve štitiš i, premda te naše oči ne mogu vidjeti, ipak znamo, o Presveta, da ti prebivaš među nama i da se uprisutnjuješ na razne načine... Ti (Majko) se objavljuješ sva, kao što je pisano, u svojoj ljepoti. Tvoje je cijelo djevičansko tijelo sveto, čisto, dom Boji tako da se, također zbog toga, ne moe pretvoriti u prah. Ono je nepromjenjivo, jer ono što je u njemu ljudsko zaodjenulo se nepropadljivošću, ostavši ivo i potpuno slavno, neokaljano i dionikom savršenog ivota. Nije bilo moguće da ostane zatvorena u tami grobu ona koja je postala Boja posuda i ivi hram presvetog boanstva Jedinorođenca. S druge strane mi vjerujemo sa sigurnošću da si ti i dalje naša suputnica na našem zemaljskom putovanju" (PG 98, coll. 344B-346B, passim).

Netko je rekao da je za istočnjake ures retoričke forme u propovijedi, a još više u himnima ili pjesničkim kompozicijama koje oni nazivaju tropari, jednako vaan u liturgijskom slavlju koliko i ljepota sakralnog zdanja u kojem se ovo odrava. Patrijarh German je bio priznat, u toj tradiciji, kao jedan od onih koji su umnogome pridonijeli da se to uvjerenje očuva i živim, to jest da ljepoti riječi i jezika mora odgovarati ljepota zdanja i glazbe.

Na kraju citiram nadahnute riječi kojim German opisuje Crkvu na početku toga svoga malog remek-djela: "Crkva je hram Boji, sveti prostor, kuća molitve, sabrani puk, tijelo Kristovo... Ona je nebo na zemlji, gdje transcendentni Bog prebiva kao u svojoj kući i njome prolazi, ali je također ostavljeni trag (antitypos) raspeća, groba i uskrsnuća... Crkva je kuća Boja u kojoj se slavi i vuća mistična rtva, koja je istodobno najdublji dio svetišta i sveta spilja. Unutra ćeš naime naći i grobnicu i prostrt stol, i hranu za dušu i izvore ivotne sigurnosti. U njoj se, na poslijetku, nalazi ono pravo biserje koje čine boanske dogme nauka što ga je Gospodin izravno prenio svojim učenicima" (PG 98, coll. 384B-385A).

Na kraju ostaje pitanje: što nam ima reći taj svetac, koji je kronološki ali i kulturno nama veoma dalek. Mislim da su to u suštini tri stvari. Prvo: postoji određena vidljivost Boga u svijetu, u Crkvi, koju moramo naučiti zapaziti. Bog je stvorio čovjeka na svoju sliku, ali je tu slika pokrio debeli talog prijavštine grijeha, zbog čega je Bog prestao biti vidljiv. Tako je Sin Boji postao pravi čovjek, savršena slika Boga: u Kristu moemo promatrati također Boje lice i naučiti biti i mi sami pravi ljudi, prave Boje slike. Krist nas poziva da ga nasljedujemo, da postanemo njemu nalik, tako da iz svakog čovjeka ponovno izbija Boje lice, Boja slika. Točno je da je Bog zabranio u dekalogu da se stvaraju slike koje predočavaju Boga, ali to je bilo zbog napasti idolopoklonstva kojoj bi vjernik mogao biti izloen u poganskom okruenju. Kada se, međutim, utjelovljenjem Bog učinio vidljivim u Kristu, postalo je dopušteno stvarati predodbe Kristova lika. Svete nas slike uče vidjeti Boga u slikama Kristova lica. Nakon utjelovljenja Bojeg Sina, postalo je stoga moguće vidjeti Boga u slikama Krista i u slikama svetaca, u licu svakog čovjeka na kojem blista Boja svetost.

Drugo što nam sveti German moe poručiti je ljepota i dostojanstvenost liturgije. Slaviti liturgiju sa sviješću o prisutnosti Boga, s onom dostojanstvenošću i ljepotom koja omogućuje vidjeti djelić njegove ljepote, zadaća je svakog vjernika zrelog u svojoj vjeri. Treće jest ljubiti Crkvu. Upravo kada je riječ o Crkvi, mi ljudi smo skloni vidjeti prije svega grijeh i negativno; ali uz pomoć vjere, koja nam omogućuje vidjeti njezino pravo lice, moemo također, danas i uvijek, ponovno otkriti u njoj boansku ljepotu. U Crkvi se Bog uprisutnjuje, nudi nam se u svetoj euharistiji i ostaje prisutan da mu se moemo klanjati. U Crkvi Bog govori s nama, u Crkvi "Bog korača s nama", kao što kae sveti German. U Crkvi primamo oproštenje od Boga i učimo opraštati.

Molimo Boga da nas nauči vidjeti u Crkvi njegovu prisutnost, njegovu ljepotu, vidjeti njegovu prisutnost u svijetu i neka nam pomogne da također iz nas izbija njegovo svjetlo.

Papin pozdrav hrvatskim hodočasnicima na hrvatskom:

Srdačno pozdravljam sve hrvatske hodočasnike, a napose vjernike upe Svetog Pavla iz Zagreba te grupu iz Sombora. S osobitom radošću pozdravljam vas, drage vjernike, svećenike, redovnike, redovnice i bogoslove iz Đakovačko-osječke nadbiskupije i Srijemske biskupije, predvođene vašim pastirima, nadbiskupom Marinom Srakićem i biskupima Đurom Gašparovićem i Đurom Hranićem. Došli ste očitovati svoju zahvalnost prigodom osnivanja Đakovačko-osječke nadbiskupije i metropolije kao i Srijemske biskupije, zbog proglašenja Izjava i Odluka Druge biskupijske sinode te završetka Godine braka i obitelji u vašoj mjesnoj Crkvi. Ovim hodočašćem elite javno pokazati da „vam je velika djela učinio Svesilni, sveto je Ime njegovo“ (*usp. Lk 1, 49*). Dok vam jamčim svoju duhovnu blizinu, vama i vašim obiteljima udjeljujem poseban apostolski blagoslov. Hvaljen Isus i Marija!